LÜTFİYE AYDIN

DEHANIN SESİ

Tanburi Cemil Bey'in Romanı

Remzi Kitabevi

LÜTFİYE AYDIN

Dehanın Sesi

Tanburi Cemil Bey'in Romanı

Remzi Kitabevi

DEHANIN SESİ / Lütfiye Aydın

© Remzi Kitabevi, 2016

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Eylül Duru
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1731-2

BİRİNCİ BASIM: Eylül 2016

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 10648

Ceren'e…

Bir müzisyenin yaratısı, iç özünü
ve en derin bilgeliğini barındırır.
Ve nesnel soruların şaşırtıcı cevapları,
bu melodilerin içinde gizlidir.

SCHOPENHAUER

1

1876

Yüzü çiçek bozuğu hünkâr imamı Ali Efendi, kaç zamandır, o gün olduğu kadar yorulmuş değildi işinden. En beteri de gönül yorgunluğu. Çünkü daha iki gün öncesine dek, öyle fazlaca derinlere dalmadan geçip gidiyordu bu dingin, güzel, çınarlı yoldan. Şimdi ise tıknaz bedenini taşımakta bile zorlanıyor. Kırk yaşına pek de yakışmayan ağır adımlarla evine dönerken, derin bir ah çekip, sessizce soruyor kendine: "Bu efsunlu şehrin, tadına doyulmaz mevsimlerine benim de veda zamanım mı geliyor yoksa?!..."

Bir kez daha doluyor hüzün mavisi gözleri.

İstanbul'a ilk geldiği günlerde, ne az önce çıktığı görkemli Dolmabahçe Sarayı vardı yerinde, ne de tamamlayıcısı gibi duran zarif cami... Şu alabildiğine yüksek, beyaz boyalı demir kapının ötesinde ilkten Sahil Sarayı göze çarpardı. II. Mahmud'un meşhur Beşiktaş Sarayı yani. Günün birinde o eski saray, yanındaki yöresindeki irili ufaklı köşklerle birlikte yıktırılıp, deniz doldurulduktan hayli zaman sonra da yerini bu yeni gösterişli saray alacakmış meğer.

O zamanlar bıyıkları yeni yeni terleyen, on beş, bilemedin on altı yaşlarında bir yabancıydı Ali Efendi. İstanbul'a henüz geldiği günlerden bu zamana, yaklaşık on beş yıllık süreçte eski yapıların yıkılıp da yerine yeni sarayın yapılmasına tanıklık ederken, bir yandan da ötelere doğru sonsuzca uzanan masmavi denizin uzaklarındaki Midilli'yi düşünmüştü. Sürekli... Yıkılan hayat-

larla kurulan yeni hayaller iç içe; özlem dolu gözlerle, kaçamak tarafından kimbilir kaç kez bakmıştı o yana. Genzinin sızlayıp, yüreğinin en çok kanadığı anlarda bile, kederini içinin en kuytusuna gizleyerek, bir gölge gibi geçip gitmişti bu kıyıdan yıllar yılı. Günün birinde "Buralar yıktırılıp yerine daha gösterişli yeni bir saray yaptırılacakmış," dediklerinde, söylentilere inanmamış olsa da, Balyanlar harıl harıl yeni sarayın planlarını çiziyormuş o sırada meğer; nereden bilsin…

Bu gerçeği de –pek çok şey gibi– kabullenmişti sonunda.

O zamanlar da Beşiktaş'ta oturuyordu Ali Efendi. Alçakgönüllü bir bekâr evinde… Hayli genç olan yaşına karşın, ayaklarında mes lastikleri, başında sarığı, arkasında latası, düşünceli adımlarla tıknaz gölgesini sürükleyerek hep aynı yollardan geçer gider, aynı yollardan dönerdi evine. İşte o günlerden birinde, Eski Saray'ın görkemli bahçeleriyle, gözlerinin önünde peşi peşine, gümbür gümbür yıkıldığını, ağaçların sökülüp çiçek öbeklerinin ayaklar altında kaldığını görünce, eski hastalık yeniden depreşince bir kez daha kahrolmuştu. Geçmişe ilişkin hiçbir şeye kıyamazdı çünkü. Asla… Çok geçmeden de molozlar temizlenmiş, inşaata başlanmıştı:

Bomboş düzlüğü kocaman variller, harç kovaları, makaralı demir kaldıraçlar, kereste yığınları doldurmaya başlamıştı birer ikişer. Ardından da, yontularak geçici olarak üst üste kabaca dizilen taş yığıntıları arasında, kireç çukurlarının çevresinde koşturup duran, belli ki hepsi Anadolu'dan ya da Rumeli'den gelmiş yoksul işçileri görünce, yok edilen her şey için titreyen duyarlı yüreği bu kez de o insanlar için sızlamıştı. Şimdi de gurbetçi işçilerin durumuna kahroluyordu Ali Efendi. Dersaadet'te tutunmanın nice zor olduğunu iyi bilirdi çünkü. Hele ekmeğini kazanmak için nerdeyse angarya denilebilecek en ağır işlere ses çıkarmadan katlanmanın zorluğunu… En çok da ölüm tehlikesiyle her an iç içe yaşayan işçilere yerli yersiz bağıran ustabaşılara çok kızıp "Günahtır ağalar, etmeyin eylemeyin," diye uyar-

mayı düşünse de, sesini çıkaramıyordu. O sırada Saray müezzini gibi önemli bir görevi olmasına karşın, çok derinlerde titreşip duran sürekli bir korku elini kolunu hep bağlıyordu nedense. Kılığına kıyafetine pek de yakışmayan ürkekliği, "bir garip kuş" olmanın verdiği, üzerinden hiç atamadığı çekintisiydi bunun nedeni.

Ne günlermiş…

Yeni yapı, atılan temeller üzerinde usul usul belirmeye başladıktan sonra, Ali Efendi'nin alışkanlıkları da değişmeye başlamıştı sanki. Sahilden geçerken, karşı taraftaki yamaçları sarıp sarmalayan yeşilliklere bakarken, pek çok şeyden olduğu gibi, denizi görmekten de kaçınıyordu artık. Sonsuzca uzanıp ana yurdunun kıyılarına ulaşan uçsuz bucaksız mavilik acı vermeyi sürdürüyordu. Çünkü deniz özlemek demekti; özellikle de yalnızlığın böylesine koyulaştığı zamanlarında, özlem çok tehlikeli bir duyguydu; alimallah insanı çökertebilirdi. Hele Harun Reşit gibi gemileri yakıp gelmiş birinin, yüreğinde oluşacak aykırı kıpırtıları duymamak için unutmaktan gayrı umarı yoktu. Geriye dönme umudu kalmamışların geçmişi özlemesi, ateşten gömlek giymekti. Bu durumda, en doğrusu her şeyi unutup geleceğe, yalnızca geleceğe bakmaktı.

Ali Efendi de öyle çıktı ilk gençlikten; yetişkinliğe öyle adım attı. Günün birinde, gösterişsiz ama eli yüzü hayli düzgün, temiz, titiz, anlayışlı bir İstanbul kızıyla evlendi. Senesine kalmadan bir de oğlu oldu. Çocuğuna artık çok uzaklarda kalan –nedense tuhaf bir kırgınlık duyduğu– öz babasının adını değil, hükümdar ailesine duyduğu minnet duygusuyla Aziz Mahmud adını verdi. Böylece hem pek sevdiği musikişinas Abdülaziz Han'ın, hem de sultanın rahmetli pederleri Sultan II. Mahmud hazretlerinin mübarek isimlerini oğlunun adında bir araya getirmiş, ödenemez gönül borcunun büyük bir bölümünü kendince ödemişti. Fakat ödenmemiş kimi şeyler öylece duruyordu. Örneğin aşkın bedeli… İstanbul toprağına iyice kök salma-

ya başlayıp, her geçen günle birlikte bu şehre daha çok bağlansa da, kendisini buralara savuran, üstelik çaresiz bir dert gibi peşini bırakmayan dillere destan sevdası, küllerin altında sönmemekte direnen küçük bir kor parçası suretinde yaşıyordu gönlünde. Parlayıp tutuşması için küçücük bir esinti yetecek. Her şeyiyle birlikte sevdasının destanını Midilli'de bırakıp, hiç sönmeyen o kor parçasını Girit'ten İstanbul'a taşıyan Ali Efendi, zamanla harlanıp yüreğini kavuran aşk ateşini ne büsbütün söndürmeye çalıştı, ne de yeniden alevlendirmeye. Deli gönlüne eserler ilham eden, besteler yaptıran o gizli ateş, varsın olduğu yerde öylece, için için yanmayı sürdürsündü. Karısı, dostları, hatta herkes bu gerçeği biliyordu nasıl olsa. Çünkü sevda denilen acı haz, kendini bileli kimliğinin ayrılmaz parçasıydı.

Varlığını nerdeyse her an hissettiren büyük aşkının büyülü sıcaklığı, Osmanlı'nın başkentinde artık önemli bir din görevlisi olarak çalışırken de sürüyordu. Dünyevi aşkın ilahi aşka dönüşmesinin soyut, gizemli kitabını işte tam da o günlerde ezber eden Ali Efendi, nicedir vazgeçtiği çalgısını, tıpkı bırakıp geldiği adayı özlercesine özlediğini fark etti. Günün birinde, her şeyi göze alarak, bir tanbur edindi yeniden. Parmaklarının çok geçmeden, nerdeyse eski ustalığıyla işlediğini, nerdeyse eskiden olduğu gibi çalabildiğini görünce de sevindi. Yiten bir yanına yeniden kavuşmuşçasına yaptığı besteleri kendince çalıp söylerken, duygularını da sorguluyordu artık: İnsan niçin doğuyordu aşk yoksa, ne diye ölüyordu?! Hele bu iki nokta arasında çekilen acılar –yokluklar işkenceler, korkular– o tanımsız, o büyük Tanrısal duyguyu çoğaltmıyorsa neye yarıyordu?!…

Zaman geçtikçe yüreğinde başka türlü ağrılar depreşmiş, oluşan yepyeni duyuşlar Ali Efendi'yi bambaşka biri yapmış olsa da, değişmeyen tek şey kavuşamadığı, büyük sevdasıydı. Artık tanbur sesiyle dile getirdiği aşk acısı, hafızlığa başladığı sırada da yine gizli gizli, yine için için kanayarak sürüyordu. Kendini tam ortasında bulduğu hem hoş, hem de hoşgörülü bir çevrede, en

derininde yaşattığı o kor kırmızı kadim gülün renginden süzdüğü şarkıların başkalarını da mest ettiğini görüyordu şimdi. Özellikle yalnızlığıyla baş başa kaldığı zamanlarda, sazına daha içten döküyordu hicranını; bülbüller gibi çatlamamak için "Gül yağını eller sürünür" diyen şarkılarında arıyordu avuntuyu.

Sevenlerine göre, başka türlü bir insandı Tanburi Ali Efendi. Yaptığı bestelerle kendi gönlünün mihrabına dönüp kendi özüne yalvarırken, beri yandan da aşkın gizli derdiyle hoşnut, kendi içine ağlıyordu. Vazgeçemediği sevda, farkında bile olmadan gönlünü hiç tanımadığı bambaşka dünyalara götürüyormuş o sırada meğer; nereden bilsin… Belki de bundandır, uzunca bir süre kendi içine kapandı, sonra yavaş yavaş dışardaki dünyaya açıldı.

Zaman geçtikçe bütün İstanbul'a yayılan ününden dolayı da asla büyüklük taslamadı Ali Efendi. Oysa artık, yalnızca Selatin Camilerinde okumakla kalmıyor; sultan saraylarında, kasırlarında, vüzera konaklarında meşklere de katılıyordu güzel sesiyle; fasıllarda tanburunu konuşturuyor; yeri geldiğinde de çalgısını usulca bir yana bırakıp, sevenlerine ölümden dirimden anlatıyordu: Dünyanın ahvalinden sonra, gönül derdinden… Hatta asıl cennetle cehennemin bu dünyada olduğundan söz açtığında başlangıçta azıcık irkilenler olsa da zamanla alıştılar; hiç kimse sapkınlıkla, dinsizlikle suçlamadı üstadı. Aksine başlarını hafifçe yana eğip, gözü kapalı dinlediler. Sazını, şarkılarını dinler gibi saygıyla dinlediler anlattıklarını da.

Başka müzisyenler gibi, Ali Efendi de, yüzünü görmeden kendisine vurulan cins-i latifler olduğunu elbette biliyordu. Büyük usta, hepsini, tam da kimliğine yaraşır biçimde görmezden, bilmezden, anlamazdan geldi elbette. Gönlünü daha delikanlılığında gayrıya kapattığını bilenler biliyordu; ötekilere ise ne diyecek sözü vardı Ali Efendi'nin ne de bakacak gözü. Olgunluk çağının dingin zamanlarında bile gençlik acıları besliyordu şarkılarını. Bıkıp usanmadan seslendiği, çok uzaklarda olsa da yal-

varıp durduğu o sevgili "gül" için "Yaş dökeyim yalvarayım yâre ben" diyen hicazlar, "Dil harab-ı aşkınam sensin sebep berbadıma" diyen segâhlarla sesleniyordu. İmkânsızlığın unutulmaz kıldığı aşkına; hani gönlünün ulaşılmaz doruklarında o gün bugündür yaşayan sır sevdasına sesleniyor; uşşaklar, ısfahanlar, suzinaklar, eviçler besteliyordu. Onlarca, hatta yüzlerce yıl sonrasına kalacağını hiç düşünmeden, hicranlar, hüzünler, yürek ağrıları makamında ne taksimler, saz semaileri, duraklar… Bütün bunlara karşın içinin bir yanı ezgilerle soluklanırken, öteki yanı, bir ana rahmi kadar koruyucu olan evini ayakta tutan biricik oğlu Aziz Mahmud'un eli öpülesi anneciğini, yani huzur dolu gündelik yaşamı yaratan eşini, o iyi kadını hiç unutturmuyordu. Oğulcuğunun anasına duyduğu büyük saygı, hiçbir duyguyla karşılaştırılamaz, kıyaslanamazdı.

Ama yalnızca saygı; o kadar…

Evinin biricik hanımefendisine, bir tek gün bile sesini yükseltmedi. Eşi de Ali Efendi'yi hep el üstünde tuttu hakçası. Çünkü o sezgili İstanbul kızı, vaktiyle, talibinin gönlünde sürüp giden dillere destan tutkuyu bile bile evlenmişti Ali Efendi'yle. Eşinin içsel tufanına katlanmaktan başka umarı olmadığını bildiğinden, kocasının şarkılarını, asla dışavurulmamış hüzünlerle, yine de çok beğenerek sessizce dinledi; hatta onlardan –kendince– tat almanın yollarını bile buldu. Beşiktaş'taki, cumbasından deniz görünen, mavi rüzgârlarla serinleyen gösterişsiz evinin yoğun tütün kokulu kuytu bir odasına kapanan eşi Ali Efendi, köşe minderinde bestelerine uygun sözler düşürmek için, yeniden yeniden başa dönüp mızrabıyla tellerde gezinirken, kendisi de duyduğu tuhaf, hatta acıtıcı hazzı soluyarak yaşlar döküyordu mutfaktan odalara süzülürken. O kadar ama… Bir kez bile "Ya sevdan, ya da ben" demedi. Akıllı kadındı çünkü. Çok eşli bir babanın, böylesine sözlerin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini bilecek kadar akıllı kızıydı. Çünkü, sırasında İlmiyye'den koskoca adamlarla, hatta vezir vüzerayla bile incelikle tartışabilen bi-

riydi kocası. Sonunda Sultan Aziz'in imamlığı gibi çok önemli bir göreve yükselebilmiş, üstelik kendisinden yaşça da hayli büyük olan velinimeti Ali Efendi'yle laf yarıştırmak elbette olacak şey değildi. En azından ayıptı. Hatta terbiyesizlik…

Ali Efendi, yolunun üstündeki derme çatma manava uğrayıp, yağlığına eşinin istediklerini doldururken, parasız kalabileceği günleri düşünmeden edemedi. Görevli olarak yaşamının büyük bölümünü geçirdiği Dolmabahçe Camii'nden henüz resmen ayrılmış olmasa da beklenen sona her gün biraz daha yaklaştığını sezdiğinden, iyice huzursuzdu. Bir yandan Sultan Abdülaziz Han'ın sağlığı, esenliği için sürekli dualar ederken, öte yandan da müthiş tedirgindi. Kendinden bile saklamaya çalıştığı bir korkuyla hem canı, hem de ailesi için korkuyordu… Biliyordu ki İstanbul yalnızca imparatorluğun, yalnızca saltanatın değil, entrikaların da baş şehridir. Nicedir gönlünün duyumsadığı ama ne olduğunu netlikle kestiremeden beklediği "o kötü şey"i başkaları da, hatta Sultan Aziz de sezmiş olmalıydı mutlaka. Buna karşın, "Allah yardımcımız olsun demekten başka" bir şey demek gelmiyordu elinden.

2

"Nasıl yanmam ki oldu olanlar şah-ı devrâna"
ADİLE SULTAN

"Oğlanı gördün mü Gülendam Kalfa?!"

Zihniyar Hanım'ın sorusuyla yüreği sıkıştı, çarpıntısı yeniden başladı siyahi kalfanın. Cesaret edip "Hayır, görmedim," bile diyemedi; "Ben bir bakayım hele hanımım" deyip zorlanarak kalktı yerinden; iki yanına devrilerek koşar adım çıktı oturma odasından.

Acaba nereye baksa ilkin?! Üst kata mı, yandaki küçük odalara ya da alt kattaki mutfağa mı?! Buralarda olmadığı kesin. Ah bu çocuk… Yaramazın yaptığı şey çok tehlikeli çünkü.

Telaşı iyice arttı. Acaba sürüne sürüne taşlığa inmiş olabilir miydi?!… Olabilirdi tabii… Eyvahlar olsun… Merdivenlerden inse de tehlikeli, yukarı tırmansa da… Her an düşebilir Allah muhafaza. Ne oldu o uslu oğlancığa birden, şaşıp kalıyor. Yürümeye başlayalı, sanki birden huyu değişti çocuğun. Bebekliğinde zayıf, iflahsız bir yavruydu, sık sık ağlardı ama, diş çıkardıktan sonra azıcık uslanmıştı. Ne yazık ki son zamanlarda tam bir ayaklı canavar. Tıpkı evin kedisi Sarman gibi olmadık yerlere saklanıyor. Tırmanmayı da nasıl öğrenmişse, her fırsatta ya bir dolaba, hatta yüklüklerden birine, ya da hiç akla hayale gelmeyecek yerlere girip kayboluveriyor yaramaz.

"Cemil!" diye seslendi Gülendam Kalfa, eli yüreğinde.

Ardından, Zihniyar Hanım da uzaktan yüksek sesle ekledi:

"Nerelere kayboldun evladım?!"

Yoktu işte. Yok. Ne bir ses, ne de bir soluk… Hay Allah… Düşse ağlamasını duyardık.

İyi ama Cemil'in düşünce ağlamamak gibi bir huyu var… Hınzırı bulmaktan umudunu kesmiş, kopkoyu bir umutsuzluk duygusuyla kan ter içinde odaya dönerken birden donup kaldı kalfa. Aaa… o da ne? Eşikte, ayakta… İkisine de görünmeden nereden, nasıl çıkmışsa ortaya?!… Üstü başı toz içinde, hem de kapının pervazına tutunmuş. Patiğinin teki yok. Dişlek ağzı açık "Nasıl korkuttum sizi ama!" dercesine bakıyor haylaz.

Zihniyar Hanım fırladı yerinden, kaptı oğlunu, bağrına bastı.

"Yavrum… Aklım çıktı be oğlum, gözümüzün önünden nasıl kayboldun sen; nerelere gizlendin ayol?!" diyerek bir yandan da öpücüklere boğduğu çocuk, hiçbir şey olmamış gibi, minicik parmaklarıyla annesinin saçlarını tarıyordu ciddi ciddi.

"Anladım ben," dedi Gülendam Kalfa, çenesinin ucuyla yan tarafı işaret ederek "Belli ki yine yandaki sandık odasındaki yatak denginin ardına gizlenmiş."

Bu sözdeki saklı anlam Zihniyar Hanım'ın içini bir anlığına titretse de üstünde durmadı. Yapılacak bir şey yoktu. Çünkü yatak dengi dürülü biçimiyle öylece duruyordu aylardır; en büyük oğlu yine çoktandır uğramıyordu eve ne yazık ki; bu nedenle, Reşad'ın yatağı, depo gibi kullandıkları boş odada hiç açılmadan uzun süredir bir köşede öylece duruyordu. Günün birinde nasıl olsa üstü başı kir pas içinde, perperişan çıkagelirdi bir yerlerden. İnşallah gelirdi ya da. Şu sıra yine kimbilir nerelerde Reşad?… Belki baş üryan sine püryan İstanbul'un semai kahvelerini dolaşıyor, belki de çevre köylerden, kasabalardan birilerinde. Her ne olursa olsun, sonuç olarak titizliği dillere destan bir annenin, Zihniyar Hanım'ın oğlu kirleri özüne işlemiş tozlu peykelerde sabahlıyor; ömrünü alçak kürsülerde tüketiyordu. Ya da uzaklardaki bir şehre gitmiş, "Ne deliyim ne veliyim, yine viran gezerim," diye ilahiler, koşmalar okuyarak dolaşıyordu oralarda; yıllardır işte böyle yaşıyordu ne yazık ki. Hep uzaklarda, hep ken-

di istediğince… Cemil bebek de belli ki ağabeyinin eşyalarını tanıdığından, onlarda Reşad'ın kokusunu aramıştı. Yapar mı yapardı. Bu da başka türlü tuhaf bir çocuk çünkü. Evin en büyüğü gibi, en küçüğü de Zihniyar Hanım'ın öteki çocuklarına benzemiyordu hiç. Belli ki Cemil kardeşlerinin hiçbirine benzemeyecek. Hele yakınlarda gelin ettikleri ablası Beyhan'a asla… Daha doğrusu, sonuncusu hiç kimselere benzemeyecek. 'Allah esirgesin' diye mırıldanan Zihniyar Hanım'ın dudakları oynayınca, "Bir şey mi istiyorsunuz?" diye soran Gülendam Kalfa'yı, "Evet kalfa. Bir bardak su getiriver sana zahmet. Yavrucak korkmuştur, üç-beş yudum içirelim," diye yanıtlayıp, kucağındaki çocuğun açık kumral saçlarını okşamayı sürdürdü.

"Haklısınız. Ben de damağını kaldırırım şimdi, korkuya iyi gelir. Bütün marazların sebebi korkudur, malum. Sonra da uyuturuz. Yavrucak yorulmuştur," diyerek uzaklaştı.

Kapı yıkılırcasına vuruluyordu.

Yıllar yılı, üzerinde hiç düşünmeden hep birilerine hizmet ederek, yalnızca başkalarını rahat ettirmek için didinmekten kimi zaman bitkin düşse de bundan asla yakınmayan, dahası kemikleşen bu huyu zaman içinde kimliğinin en belirgin özelliğine dönüşen, üstelik bu durumdan kendine olmadık mutluluklar bile çıkaran Gülendam Kalfa, çevresi iğne oyalı, sakız beyazı yaşmağını savurarak koştu yine. Kuşağından metalden bir hevenk gibi sarkan ambar, bodrum, oda kapılarının anahtarlarını şıngırdatarak koştu. Soluğu tıkandığı halde, atlaya atlaya indi ahşap merdivenlerden; ovulmaktan kehribar sarısına dönmüş sofayı da geçti.

Üst üste kimbilir kaçıncı kez vurulan sokak kapısını açtığı an çarpıntısı yerini öfkeye bırakacaktı ki, kendini tuttu. Geleni başıyla kibarca selamladıktan sonra usulca yana çekilerek bembeyaz gülümsedi yine. Buna zorunlu duyardı kendisini hep. Üstelik gelen yabancı değil. Çok yakından tanıdığı, işin doğ-

rusu pek de sevmediği konuk, kapıyı delice çalmasıyla bütün dengesini altüst etmiş olsa bile surat asmak olmaz. Öncelikle, Taşkasap'taki konağın geleneklerine uymaz bu.

"Hoş geldiniz Eflaknur Hanım," dedi Gülendam Kalfa.

Değil hoş gelmek, yanıt verecek durumda bile değildi Eflaknur Hanım. Süzülürcesine içeri girerken, soğan kabuğu rengindeki ince yaşmağını başının üzerinden omuzlarına indirip, derin derin soluklandı ilkin. Yaşmakla aynı renkteki ipek çarşafıyla göz kamaştıran konuk kadın, Zihniyar Hanım'ın en eski dostu. Taa Adile Sultan Sarayı'ndan. Ancak bugün yüzünün bütün güzelliği uçup gitmiş sanki, yanaklarının şeftali pembesi kırağı çalmışçasına donmuş. Yüzü kireç beyazı, gözkapakları erik gibi şiş. Belli ki çok kötü bir şey olmuş. Ama ne?!…

"Buyurun efendim! Hayırdır, tatsız bir şey mi var?" derken merdivenleri gösteren kalfa, karşılık alamayınca, başını yukarıya çevirip:

"Eflaknur Hanım gelmişler!" diye haber verdi buruk bir sesle. Ardından da daha alçak bir tonda:

"Zihniyar Hanım yukarıda, oturma odasındalar hanımefendi," diye bıcırdarken, aklı yine de kadıncağızın nasıl bir felaket yaşamış olabileceğinde. Çünkü konuğun görünüşü, davranışı hiç de hayra alamet değil.

Gıcırdayan ağır sokak kapısını örterken, bir ara bunu da yağlamalı, diye geçirdi aklından. Unutmazdı inşallah.

Yürüdüler art arda.

Konuğun varlığı sanki daha o andan önemini yitirmiş gibiydi yaşlı kalfa için. Eflaknur Hanım da yalnızca bir çağrışım nesnesi her şey gibi. Aklından Kandilli'de birlikte yaşadıkları günler geçiyor hızla. O en mutlu zamanlardaki yüzlerden biri Zihniyar Hanım; öteki de bu Eflaknur Hanım çünkü. İkisi de iyi arkadaştı ta o zaman; çünkü ikisi de Adile Sultan Sarayı'nın önemli iki müzisyeni. Yine de kalfayı o an en çok ilgilendiren, geçip gitmiş çağlardan belleğine işlemiş görüntüler: Şimdi çok

Müthiş bir romantik olan bestecimizin gündelik yaşamı bile, alabildiğine duygusal evreniyle iç içe geçmiş, büyüleyici bir gerçeklik senfonisiydi benim için. Böylesine özgün bir yaşamdan oluşan müzikaliteyi yakalamak için, bir insanın kim bilir nasıl bir yüreği, ne kadar olağanüstü bir beyni olmalıydı?...

Bu kitap elbette ne biyografi, ne tarih, ne de bir müzik kitabı... Alışılmışın dışında bir roman yalnızca... Bütün kaygılarıma karşın, yakın geçmişte yaşayan gerçek bir değerimizi, ölümünün 100. yılında roman kahramanına dönüştürerek, hem duygusal hem de düşünsel evrenini anlatmaya çalıştığım, bunun için de yıllarımı verdiğim için bile kendimi mutlu sayıyorum.

LÜTFİYE AYDIN

Büyük tanbur üstadı Cemil Bey'in ölümünün 100. yılında Lütfiye Aydın'ın kaleme aldığı *Dehanın Sesi,* klasik Türk musikisinin ve aynı zamanda Cumhuriyet öncesi son kuşağın da romanıdır.

Birçok belgesele imza atmış olan Lütfiye Aydın, incelikli bir anlatımla aktardığı Tanburi Cemil Bey'in yaşamında, Şehzade Seyfettin Efendi, Tevfik Fikret, Leyla Saz, Şair Nigar gibi dönemin önemli isimlerine de yer veriyor. Yazar, ayrıca Cumhuriyet döneminin ilk yılları ile 1930'ların sanat dünyasından kesitlerle Cemil Bey'in oğlu olan Mes'ud Cemil Tel'in Nâzım Hikmet'le dostluğunu da öyküleştiriyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1731-2

9 789751 417312

₺25,00